ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (έκτο τμήμα)
της 11ης Ιουνίου 1987 *

Στην υπόθεση 30/85,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Raad van Beroep του Άμστερνταμ προς το Δικαστήριο, δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του παραπέμποντος δικαστηρίου, μεταξύ

J. W. Teuling, Άμστερνταμ,

και

Διοικητικού συμβουλίου του Bedrijfsvereniging voor de Chemische Industrie, Άμστερνταμ,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία της οδηγίας 79/7/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 19ης Δεκεμβρίου 1978, περί της προοδευτικής εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως μεταξύ ανδρών και γυναικών σε θέματα κοινωνικής ασφαλίσεως (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/003, σ. 160 και επ.),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα),

συγκείμενο από τους Κ. Κακούρη, πρόεδρο τμήματος, T. F. O'Higgins, T. Koopmans, K. Bahlmann και G. C. Rodríguez Iglesias, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: G. F. Mancini
γραμματέας: H. A. Rühl, κύριος υπάλληλος διοικήσεως

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— η Teuling, προσφεύγουσα στην κύρια δίκη, εκπροσωπούμενη από την E. J. C. Diepstraten, δικηγόρο Άμστερνταμ,

— το διοικητικό συμβούλιο του Bedrijfsvereniging voor de chemische Industrie, καθού στην κύρια δίκη, εκπροσωπούμενο από τον Levelt-Overmars, Gemeenschappelijk Administratiekantoor, στην έγγραφη διαδικασία, και από τον W. W. Wijnbeek, στην προφορική διαδικασία,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

— η ολλανδική κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη προς το σκοπό αυτό από τον I. Verkade, γενικό γραμματέα στο Υπουργείο Εξωτερικών, στην έγγραφη διαδικασία,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον J. Currall, μέλος της νομικής της υπηρεσίας, επικουρούμενο από τον F. Herbert, δικηγόρο Βρυξελλών,

έχοντας υπόψη την έκθεση για την επ' ακροατηρίου συζήτηση και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 6ης Μαΐου 1986,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του στη συνεδρίαση της 7ης Οκτωβρίου 1986,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με Διάταξη της 4ης Φεβρουαρίου 1985, που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 6 του ιδίου μηνός, το Raad van Beroep του Άμστερνταμ υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, τέσσερα προδικαστικά ερωτήματα που αφορούν την ερμηνεία, σε συνδυασμό με το άρθρο 5 της Συνθήκης ΕΟΚ, της οδηγίας 79/7 του Συμβουλίου, της 19ης Δεκεμβρίου 1978, περί της προοδευτικής εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως μεταξύ ανδρών και γυναικών σε θέματα κοινωνικής ασφαλίσεως (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/003, σ. 160 και επ.) και της οδηγίας 76/207 του Συμβουλίου, της 9ης Φεβρουαρίου 1976, περί της εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως ανδρών και γυναικών, όσον αφορά την πρόσβαση σε απασχόληση, την επαγγελματική εκπαίδευση και προώθηση και τις συνθήκες εργασίας (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/002, σ. 70 και επ.).

2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ της Teuling και του διοικητικού συμβουλίου του Bedrijfsvereniging voor de Chemische Industrie (επαγγελματικής ενώσεως χημικής βιομηχανίας), και αφορούν την απόφαση αυτού του οργανισμού να υπολογίσει τη σύνταξη αναπηρίας της, από την 1η Ιανουαρίου 1984 και εφεξής και κατόπιν των τροποποιήσεων των επενεχθεισών στο σύστημα ασφαλίσεως από το νόμο της 29ης Δεκεμβρίου 1982, λαμβάνοντας ως βάση όχι πλέον τον κατώτατο προβλεπόμενο από το νόμο μισθό, αλλά τις τελευταίες αποδοχές που της είχαν καταβληθεί.

3 Κατά το Wet op de Arbeidsongeschiktheidsverzekering (ολλανδικό νόμο περί ασφαλίσεως κατά του κινδύνου ανικανότητας προς εργασία — στο εξής: WAO), σύμφωνα με την ισχύουσα έκδοση προ του νόμου της 29ης Δεκεμβρίου 1982, όλοι οι μισθωτοί, οι πληττόμενοι από ανικανότητα προς εργασία, ανεξαρτήτως φύλου και προσωπικής καταστάσεως, είχαν δικαίωμα επί κατωτάτης καθαρής παροχής ίσης προς το καθαρό ποσό του κατωτάτου προβλεπόμενου από το νόμο μισθού, όπως ορίζεται από το νόμο της 27ης Νοεμβρίου 1968 (Stbl. 657), περί κατωτάτου μισθού και κατωτάτου επιδόματος αδείας για τους υπαλλήλους. Ο νόμος της 29ης Δεκεμβρίου 1982 (Stbl. 737), κατήργησε αυτό το δικαίωμα με ισχύ από την 1η Ιανουαρίου 1984, προβλέποντας τη βαθμιαία μετάβαση των δικαιούχων από το κατώτατο επίπεδο του WAO στο κατώτατο επίπεδο του Algemene Arbeidsongeschiktheidswet (γενικού νόμου περί ανικανότητας προς εργασία — στο εξής AAW) για τον οποίο το κατώτατο επίπεδο ήταν χαμηλότερο, δηλαδή το 70 % του κατωτάτου προβλεπόμενου από το νόμο μισθού. Με τη βοήθεια προσαυξήσεων, αυτό το ελάχιστο επίπεδο μπορούσε να συμπληρωθεί μέχρι το 100 % μόνο για τους δικαιούχους που πληρούσαν τις προϋποθέσεις του άρθρου 10, παράγραφος 4, του AAW, στην πραγματικότητα γι' αυτούς που είχαν οικογενειακά βάρη.

4 Όπως, εξάλλου, προκύπτει από τη δικογραφία, ένας νόμος της 30ής Δεκεμβρίου 1983 (Stbl. 698) προσέθεσε νέο άρθρο υπό τον αριθμό 97 AAW που παρέχει δικαίωμα επί παροχής βάσει του AAW στις γυναίκες δικαιούχες παροχών βάσει του WAO λόγω ανικανότητας προς εργασία, ήδη υφιστάμενης την 1η Οκτωβρίου 1976 (ημερομηνία θέσεως σε ισχύ του AAW), ενώ αυτές είχαν αποκλεισθεί προηγουμένως λόγω του μόνου γεγονότος ότι ήσαν έγγαμες. Από την 1η Ιανουαρίου 1984 και εφεξής αποκτούν δικαίωμα επ' αυτών των παροχών, εφόσον το ποσό που τους καταβάλλεται βάσει του WAO είναι κατώτερο από το ποσό που θα μπορούσαν να εισπράξουν βάσει του AAW, αν δεν είχαν αποκλειστεί από αυτό.

5 Προκύπτει επίσης από τη δικογραφία ότι η Teuling, ανάπηρη το 1972, έλαβε από το 1975 παροχή WAO ίση προς το καθαρό ποσό του κατωτάτου προβλεπόμενου από το νόμο μισθού, ανεξαρτήτως του γεγονότος ότι ήταν έγγαμη και ανεξάρτητα από το εισόδημα του συζύγου της. Όμως, από την 1η Ιανουαρίου 1984, η παροχή της μειώθηκε, σύμφωνα με τον προαναφερθέντα νόμο της 29ης Δεκεμβρίου 1982, στο 70 % του κατωτάτου προβλεπόμενου από το νόμο μισθού. Επιπλέον δεν είχε δικαίωμα επί των προσαυξήσεων του άρθρου 10, παράγραφος 4, του AAW λόγω του εισοδήματος που προερχόταν άμεσα ή έμμεσα από τη δραστηριότητα του συζύγου της. Σχετικώς, προκύπτει από τη δικογραφία ότι ο σύζυγός της απεβίωσε στις 28 Απριλίου 1984 και, επομένως, η επίμαχη περίοδος τοποθετείται μεταξύ Ιανουαρίου και Απριλίου 1984.

6 Η προσφεύγουσα στην κύρια δίκη υποστηρίζει ότι, κατ' εφαρμογή του νόμου της 29ης Δεκεμβρίου 1982, η παροχή που λαμβάνει λόγω ανικανότητας προς εργασία μειώθηκε από το 100 % στο 70 % του κατωτάτου προβλεπόμενου από το νόμο μισθού. Δεδομένου ότι κατά την κρίσιμη εποχή ήταν έγγαμη και ο σύζυγός της είχε εισόδημα ανώτερο από το προβλεπόμενο στο άρθρο 10, παράγραφος 4, ανώτατο όριο, δεν είχε δικαίωμα επί των προσαυξήσεων κατά 15 % ή 30 %. Στην ουσία, ισχυρίζεται ότι το εν λόγω σύστημα προσαυξήσεων, που λαμβάνει υπόψη το εισόδημα το οποίο προέρχεται, άμεσα ή έμμεσα, από τη δραστηριότητα ενός των συζύγων ή από την ύπαρξη συντηρούμενων τέκνων, συνιστά έμμεση δυσμενή διάκριση έναντι των γυναικών και είναι, επομένως, ασυμβίβαστο προς το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 79/7.

7 Ο αρμόδιος ολλανδικός οργανισμός έκρινε, ωστόσο, ότι μόνον ο συντηρών σύζυγο ή τέκνα δικαιούται της εγγυήσεως κατωτάτου εισοδήματος ίσου προς το συνολικό ποσό του προβλεπόμενου από το νόμο κατωτάτου καθαρού μισθού.

8 Το Raad van Beroep του Άμστερνταμ, που επελήφθη της διαφοράς, κρίνοντας ότι το περιεχόμενο της οδηγίας είναι ασαφές, ανέβαλε την έκδοση οριστικής αποφάσεως και υπέβαλε στο Δικαστήριο τα ακόλουθα τέσσερα προδικαστικά ερωτήματα:

« 1) Συμβιβάζεται με το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 79/7/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 19ης Δεκεμβρίου 1978, ένα σύστημα δικαιωμάτων επί παροχών λόγω ανικανότητας προς εργασία, στο οποίο το ποσό της παροχής καθορίζεται λαμβάνοντας υπόψη και την προσωπική κατάσταση και τα εισοδήματα που πηγάζουν, άμεσα ή έμμεσα, από εργασία του συζύγου ή την ύπαρξη συντηρούμενου τέκνου;

2) α) Συμβιβάζεται με τη διάταξη της οδηγίας που παρατέθηκε στο ερώτημα 1 ο νόμος της 29ης Δεκεμβρίου 1982 (Stbl. 737), με τον οποίο καταργήθηκε, ως προς όλους τους ασφαλισμένους βάσει του WAO — εκτός από όσους πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 10, παράγραφος 4, του AAW —, η εγγύηση που τους παρεχόταν ώστε να λαμβάνουν παροχή (καθαρή) τουλάχιστον ίση προς τον κατώτατο προβλεπόμενο από το νόμο μισθό (καθαρό);

β) Ενόψει της προθεσμίας που ορίζεται στο άρθρο 8 της οδηγίας, στο άρθρο 5 της ίδιας οδηγίας και στο άρθρο 5 της Συνθήκης ΕΟΚ περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, ασκεί επιρροή στην απάντηση του δεύτερου ερωτήματος, στοιχείο α), το ότι ο ανωτέρω νόμος θεσπίστηκε στις 29 Δεκεμβρίου 1982 και τέθηκε εν μέρει σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 1983, ενώ οι κρίσιμες ουσιαστικές συνέπειες της ρυθμίσεως θα ίσχυαν σταδιακώς, τόσο

πριν όσο και μετά την πάροδο της ταχθείσας από το άρθρο 8 της οδηγίας προθεσμίας;

3) Ασκούν επίσης επιρροή για την απάντηση στα προηγούμενα ερωτήματα οι διατάξεις της οδηγίας 76/207/ΕΟΚ του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της 9ης Φεβρουαρίου 1976 (76/207/ΕΟΚ);

4) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα και/ή στο δεύτερο ερώτημα, στοιχείο α), το ασυμβίβαστο των διατάξεων που παρατίθενται σ' αυτά σημαίνει ότι οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να επικαλεστούν απευθείας τον κοινοτικό κανόνα ενώπιον εθνικού δικαστηρίου; »

9 Στην έκθεση για την επ' ακροατηρίου συζήτηση αναπτύσσονται διεξοδικώς οι επίμαχες εθνικές διατάξεις και η λεπτομερής επιχειρηματολογία των διαδίκων. Τα στοιχεία αυτά του φακέλου δεν επαναλαμβάνονται πιο κάτω παρά μόνο καθόσον απαιτείται για να σχηματίσει κρίση το Δικαστήριο.

Επί του πρώτου ερωτήματος

10 Με το πρώτο ερώτημα, το Raad van Beroep επιθυμεί να πληροφορηθεί αν ένα σύστημα παροχών σε περίπτωση ανικανότητας προς εργασία, στο οποίο το ποσό της παροχής καθορίζεται λαμβάνοντας υπόψη και την προσωπική κατάσταση και τα έσοδα που πηγάζουν άμεσα ή έμμεσα από τη δραστηριότητα του συζύγου, ή την ύπαρξη συντηρούμενου τέκνου, συνιστά διάκριση κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 1, της οδηγίας.

11 Όπως έκρινε το Δικαστήριο, με την απόφαση της 24ης Ιουνίου 1986 (Drake, 150/85, Συλλογή σσ. 1995 και 2002), το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 79/7 αποτελεί την έκφραση του σκοπού της οδηγίας, ο οποίος διατυπώνεται στο πρώτο άρθρο της οδηγίας. Το εν λόγω τέταρτο άρθρο απαγορεύει σε θέματα κοινωνικής ασφαλίσεως κάθε διάκριση λόγω φύλου, είτε άμεση είτε έμμεση, με αναφορά, ιδίως, στην οικογενειακή κατάσταση, ιδιαίτερα όσον αφορά τον υπολογισμό των παροχών, περιλαμβανομένων των προσαυξήσεων που οφείλονται λόγω συζύγου ή συντηρούμενου προσώπου και των όρων διαρκείας και διατηρήσεως του δικαιώματος επί των παροχών.

12 Προκύπτει έτσι από την ίδια τη διατύπωση του άρθρου 4, παράγραφος 1, ότι η χορήγηση τέτοιων προσαυξήσεων απαγορεύεται όταν αυτές βασίζονται, άμεσα ή έμμεσα, στο φύλο των δικαιούχων.

13 Σχετικώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι ένα σύστημα παροχών όπου, όπως στην προκειμένη περίπτωση, προβλέπονται προσαυξήσεις οι οποίες δεν βασίζονται απευθείας στο φύλο των δικαιούχων, αλλά λαμβάνουν όμως υπόψη την οικογενειακή τους κατάσταση, και όπου αποδεικνύεται ότι ένα ποσοστό καθαρά μικρότερο γυναικών παρά ανδρών μπορούν να επωφεληθούν αυτών των προσαυξήσεων, είναι αντίθετο προς το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας, αν αυτό το σύστημα παροχών δεν μπορεί να δικαιολογηθεί για λόγους που αποκλείουν διάκριση λόγω φύλου.

14 Όπως προκύπτει από τη δικογραφία, σύμφωνα με τα στατιστικά δεδομένα που παρέσχε η ολλανδική κυβέρνηση στην Επιτροπή, αριθμός καθαρά ανώτερος εγγάμων ανδρών παρά εγγάμων γυναικών δικαιούται προσαυξήσεως συνδεόμενης με οικογενειακά βάρη. Κατά την προσφεύγουσα και την Επιτροπή, αυτό το αποτέλεσμα προκύπτει από το γεγονός ότι υπάρχουν σήμερα στις Κάτω Χώρες σαφώς περισσότεροι έγγαμοι άνδρες παρά έγγαμες γυναίκες που ασκούν επαγγελματική δραστηριότητα και, επομένως, σαφώς λιγότερες γυναίκες που μπορούν να δικαιολογήσουν ότι έχουν συντηρούμενο σύζυγο.

15 Υπ' αυτές τις συνθήκες, προσαύξηση συνδεόμενη με τα οικογενειακά βάρη είναι αντίθετη προς το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας, αν η χορήγησή της δεν μπορεί να δικαιολογηθεί με λόγους αποκλείοντες οποιαδήποτε διάκριση λόγω φύλου.

16 Σχετικώς, πρέπει να εξεταστεί ο στόχος των εν λόγω προσαυξήσεων. Κατά την ολλανδική κυβέρνηση, ο AAW δεν συνδέει τις παροχές με τον προηγούμενο μισθό των δικαιούχων, αλλά αποσκοπεί στο να εγγυηθεί ένα κατώτατο όριο διαβιώσεως ελλείψει οποιουδήποτε άλλου επαγγελματικού εισοδήματος. Παρατηρείται ότι μια τέτοια εγγύηση παρεχόμενη από τα κράτη μέλη στους δικαιούχους, που διαφορετικά θα ήταν άποροι, αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της κοινωνικής πολιτικής των κρατών μελών.

17 Κατά συνέπεια, αν οι προσαυξήσεις μιας κατωτάτης παροχής κοινωνικής ασφαλίσεως αποβλέπουν στο να αποφευχθεί, ελλείψει οποιουδήποτε άλλου επαγγελματικού εισοδήματος, η παροχή της κοινωνικής ασφαλίσεως να είναι κατώτερη του κατωτάτου ορίου διαβιώσεως για τους δικαιούχους οι οποίοι, λόγω του ότι συντηρούν σύζυγο ή τέκνα, πρέπει να υφίστανται αυξημένα βάρη σε σχέση με τα πρόσωπα που ζουν μόνα τους, τέτοιες προσαυξήσεις μπορούν να δικαιολογηθούν ενόψει της οδηγίας.

18 Στην περίπτωση που το εθνικό δικαστήριο, μόνο αρμόδιο για να εκτιμήσει τα πραγματικά περιστατικά και για να ερμηνεύσει την εθνική νομοθεσία, διαπιστώσει ότι προσαυξήσεις, όπως οι προκείμενες, αντιστοιχούν στα αυξημένα βάρη, τα οποία οι δικαιούχοι που έχουν συντηρούμενο σύζυγο ή τέκνα πρέπει να υποστούν σε σχέση με άτομα που ζουν μόνα τους, είναι ικανές να επιτύχουν το στόχο να εγγυηθούν στους δικαιούχους το κατάλληλο γι' αυτούς κατώτατο όριο διαβιώσεως και είναι απαραίτητες γι' αυτό το σκοπό, το γεγονός ότι αυτών των προσαυξήσεων επωφελείται αριθμός σαφώς μεγαλύτερος εγγάμων ανδρών παρά εγγάμων γυναικών δεν επαρκεί για να συναχθεί το συμπέρασμα ότι η χορήγηση τέτοιων προσαυξήσεων συνεπάγεται παράβαση της οδηγίας.

19 Πρέπει, συνεπώς, να δοθεί στο πρώτο ερώτημα που υπέβαλε το Raad van Beroep η απάντηση ότι το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 79/7 του Συμβουλίου, της 19ης Δεκεμβρίου 1978, έχει την έννοια ότι ένα σύστημα παροχών λόγω ανικανότητας προς εργασία, κατά το οποίο το ποσό της παροχής ορίζεται λαμβάνοντας υπόψη τόσο την προσωπική κατάσταση όσο και τα εισοδήματα που προέρχονται, άμεσα ή έμμεσα, από δραστηριότητα του συζύγου, συνάδει προς την εν λόγω διάταξη, εφόσον με το σύστημα αυτό επιδιώκεται να εξασφαλιστεί, με προσαύξηση της παροχής κοινωνικής ασφαλίσεως, το κατώτατο όριο διαβιώσεως που προσήκει σε δικαιούχους με συντηρούμενο σύζυγο ή συντηρούμενα τέκνα, αντισταθμίζοντας κατ' αυτό τον τρόπο τα αυξημένα βάρη τους σε σχέση με τα άτομα που ζουν μόνα.

Επί του δεύτερου ερωτήματος, στοιχείο α)

20 Με το στοιχείο α) του δεύτερου ερωτήματος, το εθνικό δικαστήριο επιθυμεί να πληροφορηθεί αν συμβιβάζεται με το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας, νόμος, όπως ο προαναφερθείς ολλανδικός της 29ης Δεκεμβρίου 1982, κατά τον οποίο η εγγύηση που παρεχόταν προηγουμένως σε όλους τους εργαζόμενους, οι οποίοι ήταν ανίκανοι προς εργασία και των οποίων το εισόδημα ήταν περίπου ίσο με τον προβλεπόμενο από το νόμο κατώτατο μισθό, να λαμβάνουν (καθαρή) παροχή τουλάχιστον ίση προς τον προβλεπόμενο από το νόμο (καθαρό) κατώτατο μισθό, ισχύει πλέον μόνο για όσους έχουν συντηρούμενο τέκνο ή συντηρούμενο σύζυγο ή των οποίων ο σύζυγος έχει πολύ χαμηλό εισόδημα.

21 Φαίνεται, από τη Διάταξη περί παραπομπής ότι, μετά τη θέση σε ισχύ του νόμου της 29ης Δεκεμβρίου 1982, η κατάσταση των έγγαμων δικαιούχων που δικαιούνται το κατώτατο όριο των παροχών WAO και που δεν μπορούν να προσκομίσουν την απόδειξη ότι πράγματι συντηρούν σύζυγο έχει χειροτερεύσει δεδομένου ότι οι παροχές τους έχουν μειωθεί, από την 1η Ιανουαρίου 1984, στο 70 % του προβλεπόμενου από το νόμο κατώτατου μισθού. Προκύπτει επίσης από την εν λόγω Διάταξη περί παρα-

πομπής ότι στην ομάδα των δικαιούχων παροχής βάσει του WAO σαφώς μεγαλύτερος αριθμός (εγγάμων) ανδρών παρά (εγγάμων) γυναικών εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 10, παράγραφος 4, του AAW.

22 Όπως τόνισε η ολλανδική κυβέρνηση, ο νόμος της 29ης Δεκεμβρίου 1982 αποτελεί την έκφραση πολιτικής που αποβλέπει στο να διασφαλίσει, λαμβάνοντας υπόψη τους διαθέσιμους πόρους, ένα κατώτατο όριο διαβιώσεως για όλους τους εργαζόμενους που είναι ανίκανοι προς εργασία. Σχετικώς, πρέπει να γίνει δεκτό ότι το κοινοτικό δίκαιο δεν αντιτίθεται όπως ένα κράτος μέλος, ελέγχοντας τις κοινωνικές του δαπάνες, λαμβάνει υπόψη τις σχετικώς μεγαλύτερες ανάγκες των δικαιούχων που συντηρούν σύζυγο ή δεν έχουν πάρα πολύ χαμηλό εισόδημα ή συντηρούμενο τέκνο, σε σχέση με τις ανάγκες των ατόμων που ζουν μόνα τους.

23 Προσήκει, συνεπώς, στο δεύτερο ερώτημα, στοιχείο α), η απάντηση ότι το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 79/7 έχει την έννοια ότι με την εν λόγω διάταξη συμβιβάζεται νόμος κατά τον οποίο η εγγύηση που παρεχόταν προηγουμένως σε όλους τους εργαζόμενους, οι οποίοι είναι ανίκανοι προς εργασία και των οποίων το εισόδημα είναι περίπου ίσο με τον προβλεπόμενο από το νόμο κατώτατο μισθό, να λαμβάνουν (καθαρή) παροχή τουλάχιστον ίση προς τον προβλεπόμενο από το νόμο (καθαρό) κατώτατο μισθό, ισχύει πλέον μόνο για όσους έχουν συντηρούμενο τέκνο ή συντηρούμενο σύζυγο ή των οποίων ο σύζυγος έχει πολύ χαμηλό εισόδημα.

Επί του δεύτερου ερωτήματος, στοιχείο β), του τρίτου και του τέταρτου ερωτήματος

24 Λαμβάνοντας υπόψη τις απαντήσεις που δίδονται στο πρώτο και δεύτερο ερώτημα, στοιχείο α), δεν συντρέχει πλέον ανάγκη εξετάσεως του δεύτερου ερωτήματος, στοιχείο β), ούτε του τρίτου και τέταρτου ερωτήματος.

Επί των δικαστικών εξόδων

25 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η ολλανδική κυβέρνηση και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, που κατέθεσαν προτάσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης το χαρακτήρα παρεμπίπτοντος, που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα),

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε το Raad van Beroep του Άμστερνταμ, με Διάταξη της 4ης Φεβρουαρίου 1985, αποφαίνεται:

1) **Το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 79/7 του Συμβουλίου, της 19ης Δεκεμβρίου 1978, έχει την έννοια ότι ένα σύστημα παροχών λόγω ανικανότητας προς εργασία, κατά το οποίο το ποσό της παροχής ορίζεται λαμβάνοντας υπόψη τόσο την προσωπική κατάσταση όσο και τα εισοδήματα που προέρχονται, άμεσα ή έμμεσα, από δραστηριότητα του συζύγου, συνάδει προς την εν λόγω διάταξη, εφόσον με το σύστημα αυτό επιδιώκεται να εξασφαλιστεί, με προσαύξηση της παροχής κοινωνικής ασφαλίσεως, το κατώτατο όριο διαβιώσεως που προσήκει σε δικαιούχους με συντηρούμενο σύζυγο ή συντηρούμενα τέκνα, αντισταθμίζοντας κατ' αυτό τον τρόπο τα αυξημένα βάρη τους σε σχέση με τα άτομα που ζουν μόνα.**

2) **Το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 79/7 έχει την έννοια ότι με την εν λόγω διάταξη συμβιβάζεται νόμος κατά τον οποίο η εγγύηση που παρεχόταν προηγουμένως σε όλους τους εργαζόμενους, οι οποίοι είναι ανίκανοι προς εργασία και των οποίων το εισόδημα είναι περίπου ίσο με τον προβλεπόμενο από το νόμο κατώτατο μισθό, να λαμβάνουν (καθαρή) παροχή τουλάχιστον ίση προς τον προβλεπόμενο από το νόμο (καθαρό) κατώτατο μισθό, ισχύει πλέον μόνο για όσους έχουν συντηρούμενο τέκνο ή συντηρούμενο σύζυγο ή των οποίων ο σύζυγος έχει πολύ χαμηλό εισόδημα.**

Κακούρης O'Higgins

Koopmans Bahlmann Rodríguez Iglesias

Δημοσιεύτηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 11 Ιουνίου 1987.

Ο γραμματέας

P. Heim

Ο πρόεδρος του έκτου τμήματος

Κ. Κακούρης